

TIDEVARVET

den 28 mars 1931 innehåller:

Socialdemokraternas seger.
Ledande artikel.

Pansarkryssaren B.
Av Helge Heerberger.

Handsen är kastad.
Mot Texas Jack och smutslitteratur.

Vi anteckna från riksdagen:
Beslut ifråga om ungdomsarbetslöshetens bekämpande, internationella sanktioner, tull på kondenserad mjölk och styvländers betallingskyldighet.

En socialist.
Bokanmälan av Anna Lenah Elgström.

Från sten till stål.
Och andra utställningar av Lilly Arrhenius.

En liten apa.
Dusvskytte, djurskydd och fredsrabete i Monte Carlo av Anna T. Nilsson.

"Lyckans blomma".
Berättelse av Eva Gren.

Under påskveckan utkommer latet nr. av Tidevarvet, nr. 13 och 14 kro därför sammanslagna till ett dubbelnummer. Nr. 15 kommer våra prenumeranter till hälsan lördagen den 11 april, då vi hoppas på ett glatt återseende mellan läsare och medarbetare.

Vår Herre och Sancte Per. Slagord och sanning.

Av Harriet Löwenhjelms.

*Nu våras det åter och påsken är när
och luften så klar är vorden,
nu vandra Vår Herre och Sancte Per
ånys omkring här på jorden.*

*En stund ha de lämnat himmeleas hem,
på smältande vägar de skrida.
Männ' vandringen går till Jerusalem
och männ' de gå upp för att lida?*

Vad har hänt?

TEXTILSTREJKEN HAR AVBLASTS efter intensiva förhandlingar, vilkas resultat med hänsyn till de senaste månadernas försämrade läge på lönermarknaden, både i Sverige och utlandet, inte äro helt nedslående från de strejkandes synpunkt.

Och Stockholmsvalet har ägt rum, medförande en storf och tydligen allmänt överraskande socialdemokratisk seger. Av de 100 platserna i stadsfullmäktige ha vi socialdemokraterna enssamma 52, medan de 48 delas på övriga 4 partier.

VI HA ATER ANLEDNING att vara osams med påven, sedan han låtit offentliggöra sin skarpa fördömlelse av all sexuell upplysning för barn och ungdom, vare sig den meddelas genom lärare eller föräldrar eller vem det vara må. Kyrikan kan på grund av detta dekret bannlysas vem som helst som meddelar »sex»undervisning eller undervisar i ärlighetslära. Detta är sannernligen ett hårt ingrepp i föräldrarnas frihet att bestämma om sina barns uppfostran, en älderdomlighet utan like sedd mot nuvarande uppfattning och strävandens bakgrund.

EN GLADJÄNDE HANDELS kan antecknas: tullfördraget mellan Österrike och Tyskland, vars riktlinjer offentliggjordes i förra veckan. Överenskommelsen innebär att de två staterna, med fullt upprätthållande av sitt ömsesidiga oberoende och utan att bryta mot sina förpliktelser gentemot tredje stat, skola avstå från exports- och importtullar i varubetyg sig emellan, och — om så befinnes lämpligt — föra gemensamma förhandlingar om handelsfördrag i samma anda med tredje stat.

Prestige — den ödesdigra punkten i textilkonflikten?

Verkligt förstånd är ett ljus, öppet hjärna, som alltid visar sig i rättastunden och på rätt plats, just där det saknades. Det är som om det alltid bidde sitt ögonblick att sticka ut sitt ord — — — Skolförståndet däremot kommer alltid och överallt med ord som låta sig använda lika bra sommar som vinter, i värme eller kyla, under fasttid eller påsk.

PESTALOZZI.

Textilstriden är till ända. Fred är slutet på i huvudsak vilkoren från status quo.

En del förändringar ha dock inträtt, dels en del utjämnningar av akorden, som nu komma att ligga mellan 15 och 35 % över timlönerna, men främst att den stora Borås-textilvärlden flyttat upp i högre löneklass. Timlönerna ha där höjts med 1—4 öre för manlig arbetare, 1—2 öre för kvinnlig. Det betyder i högsta åldersklassen en stegring från 73 till 77 öre för manlig arbetare, för kvinnlig från 48 till 50 öre.

Det har fränhållits att denna upp-

flyttning i högre löneklass blivit särskilt fördelaktig, därför att i Borås-distriktet används så mycket manlig arbetskraft. — Säklerigen finns ingen som tycker att 35 å 36 kronor i veckan kan betraktas som en överkantslön för en familjeförsörjare. Men hur går det då med de kvinnliga familjeförsörjarna? Som allra högst kunna komma upp till 24 kr. i veckan.

Låt oss emellertid återkalla i minnet varför strejken bröt ut. Det var för timlönernas skull, som i högsta löneklass utgjorde omkring 84 öre för män och 54 öre för kvinnor (i Stockholm), d. v. s. omkring 40 resp. 25 kronor i veckan för full arbetsvecka. De komma att ge det samma allfort. Ty timlönerna är oförändrade — utom i Borås, som flyttat upp till förutnämnda timlönsnivå. På denna punkt har alltså arbetsgivar-sidan »segrat».

Det är ju så, att timlönarbetarna

med dessa löner utgöra omkring 25 % av den stora massan textilarbetare. De övriga arbetare arbetar ackord. Alltså har den överväldigande majoriteten gått ut i denna vansliga och påkostande strid icke i egen sak utan för en minoritet, som aldrig på egen hand kunnat vinna sin rätt.

Detta var alltså stridens kärna. Ar det också här, som arbetsgivarna från början satt in det måktiga och ödesdigra begreppet om prestige. Och den har ju segrat. Skolförståndet har triumferat, skolförståndet, som alltid och alltestades upprepar detsamma, men aldrig säger det förlösande ordet.

Hur väl behövs inte förlösande ord i dessa tryckta tider, inte förlikningsmännas mödosamt och aktingsvärt framfunderade formulär, som måste kunna lura helst bägge parter — men åtminstone någon — utan det

(Forts. å sid. 3.)

TULLVÄNNER OCH FRIHANDLARE SÖKA ARGUMENT

En internationell handelspolitisk översikt ger den nya boken

EUROPA UTAN TULLAR

av dr Wilhelm Grotkopp. Kr. 3:—

Köp boken i närmaste bokhandel.

K. F:s BOKFÖRLAG

Man kan inte begära allt allt som står i pressen ska vara kungsgod eller vara nytt. Men när gamla falska och avivrade slagord malas ut för tusende gången genom denna kvarn, då blir man bedrövad och undrar vad man ska ta sig till.

Ar det någon som har hört talas förr om den franska kvinnans starka maktställning trots att hon saknar rösträtt och inte lägger sig i de allmänna angelägenheterna? Bara för en vecka sen framfördes samma genomskinliga lögn i en av våra dagliga tidningar igen.

Exemplet som skulle bevisa tesen var en fransk världshandelsbakom dikten, som kallblodigt serverade sin mas jordgubbssaft, när han beställde en drink, varpå han drack jordgubbssaften. Han framfördes själv i första person och uttalade sin och alla franska kvinnors belåtenhet. Medan damernas galanta män skötte de allmänna angelägenheterna till den bästa, regerade de själva bakom dikten och i hushållet.

Hur falskt och hur farligt! Det är möjligt att humorsplatsen i ett franskt hem betyder mera makt än samma ställning i Sverige, eftersom den fortgående förminskningen av hemmets betydelse avancerat längre här. Men den makten som nås på älskarinne- och humorsväg har en liten rayon och går upp i rök, då det allmänna griper in över hemmets gränser och de franska angelägenheterna.

Marcelle Cappy, som under kriget var lärare och berömd i Sverige för »En kvinna rörlig i stridsarmets, har nyligen gett ut en roman: »Les Hommes passés». Där säger hon den enkla sanningen om de franska kvinnornas ställning. Boken handlar om kvinnorna i en fransk by under kriget. Den visar hur överaskande, förvirrade, duperade de voro, hur ovetande om orsak och verkan, om början och slut, vilka offer de voro i övermåttig träl-döden och i hjärtfrosu.

Männen kommo och gingo, ut i kriget, hem på permission för att göra kvinnor fruktsamma och ut igen. Under de långa åren brödde sig ingen om kvinnorna, till dess slutligen, då deras patriotiska extas förkäl ut med deras fysiska krafter, de gjorde revolt och förklarade, att antingen skulle de ha sina män till hjälp eller tinga fullt skott i sig själva.

Då fingo de först tycka och sen ryssar till arbetshjäl, sen tyngo de hem en del av sina män, mer eller mindre beträddade och de lärde av erfarenheten att det icke var så stor skicklighet i grunden på män och män, varför hela eländet som kostat dem ungdom, hälsa och viltsänd egenförtjänning var onödigt och grymt.

Så som den franska bondkvinnan här skildras, känner man både aktning, ömhet och medlidande med henne. Hon vill säkert fro och bröderkap med grannfolket, men hon är fullkomligt oförmögen att göra till eller ifrån. Vad vet hon om det högsta och farliga spel som hennes lands ledande politiker efter krigets slut driva i Europa och om dess konsekvenser som hota hennes liv, make, barn, egenhet och färdernsamt? Hon känner icke den ödesdigra vägen som segrarna valde för att trygga sig freden, och då hon blir talas om att den forne fienden rustar så som hennes eget land rustar, och söker allianser såsom hennes eget land söker allianser, och att därför Frankrike tvingas att rusta mer och skicka mer vapen till Polen och Jugoslavien, så vet hon inte, att den säkerhet som hennes land på det sättet jagar efter, skall det aldrig nå. Hon vet inte att en riddning ännu vore möjlig genom att stå in på en helt ny väg, hon vet inte heller när de stora tillfällena därtill äro inna och glöda förlö. Hon vet inte, lika litet som kvinnorna i något land veta det, att nu vore rätt ögonblicket för dem att lägga ner sina verksamheter till dess att de på detta effektiva vis åtgärd givit sitt votum i det stora referendum om liv och död.

Devinex.

Veckovisningen

TIDEVARVET

Den 28 mars 1951.

Vi anteckna från riksdagen...

Sveriges internationella plikter.

DET VAR VAL NAPPENLIGEN DATT FÖRVANTA, att riksdagen skulle taga under allvarligt övervägande professor Lundstedts förslag att Sveriges regering i Genève skulle göra framställning om sådan ändring i förbundspakten, att våld land befriades från alla s. k. sanktionsplikter, vilka kunna leda till landets indragande i krigiska förvecklingar. Enklare uttryckt innebär det att sanktionsplikterna borde på Sveriges initiativ avskaffas.

Professor Lundstedts rättsfilosofiska resonemang förlyktades av andra kamraren i tonna inlåt — det var att tala för absolut döva öron och hans praktiska förslag vorderades bort med en övervägande majoritet. I opposition mot detta radikala förslag slog en sällsynt enig höger och vänster vakt kring N. F. Ett accepterande av förslaget ansåg man vara detsamma som ett första steg från Sveriges sida att lämna N. F. och detta vill man nu icke vara med om. Det finns nämligen något som blivit värre än N. F. och det är ett nedrustat eller avrustat Sverige.

Det hade emellertid sitt intresse att vid denna debatt konstatera, att herr Elof Lindberg, avrustningsfolketets representant i försvarskommissionens yrkade bifall till motionen från något skickliga utgångspunkt mot motionärens. Herr Lindberg konstaterade hur i grund föröndrat läge blivit, sedan Sverige in gick i N. F. Nu är det mesta av aggressiv militär N. F.'s sanna vän och förbundet får i Sverige liksom förut i Danmark behålla militäristiskt intresse. Man spelar ut Nationernas Förbund emot nedrustningssträvanden, men därvid vinner man icke annat, förklarade herr Lindberg, än att med tiden allt fler kräva Sveriges utträde ur N. F. Ett avrustat land kan för övrigt icke acceptera sanktionsbestämmelserna i förbundspakten, icke ens de som endast gälla ekonomiskt bistånd. Det är nämligen otänkbart att vid krigiska förvecklingar kunna tillämpa de ekonomiska sanktionsbestämmelserna utan militärt stöd bakom sig. Därför borde Sverige tala rent språk i Nationernas Förbund.

Så långt herr Lindberg, Gentemot det ekonomiska ständpunktens gränser emot alla sanktionsbestämmelser kan man naturligtvis ställa vissa invändningar. Ett avrustat Sverige kommer att intaga samma ställning som exempelvis Danmark och där har det tydligt sigt ifrå, är sanktionsbestämmelserna icke kunna spelas ut mot avrustningen. Ett ekonomiskt bistånd utan militärt stöd och skiljedom utan vapenmakrt är ju det väsentliga i den politik som skapat Nationernas Förbund. Rustning såsom villkor för medlemskap inom Nationernas Förbund skulle dåligt sänka med andan inom N. F. Det blir därför alltför genomsläppligt, när våra militärister söka hindra nedrustningen med hjälp av förbundet.

I RAK STRID MOT DET LUND- ETTEDSKA FÖRSLAGET

Stort utlåtligt omnamnt i Tidevarvet, ifråga om styvdärens konventionen om finansiell hjälp åt

angrisen stat. Herr Trygger i första kamraren kunde dock icke neka sig att om tiden då vi själva kunde behöva pengarna för egen räkning, om ett krig skulle bryta ut och vi befunde oss nära krigsskadepaleten. För övrigt är det icke riktigt att en ensam avrustad stat skall få hjälp av andra stater, när den själv icke vill göra någon uppoffring. Med en enkel förtärläggning kan man få allt att tjäna de syften man vill.

Om kondenserad mjölk.

TULLDEBATTERNA HA VARIT TALRIKA under de senaste sammankomnaderna i riksdagen. De gamla argumenten börja bliva utslitna och vem kan då hjälpa ut de nya som tillgripas bli snart besynnerliga. Man fick en glimt av hur alla saksakll ställts på hyllan, när andra kamraren nysv debatterade en förhöjning av tullen för kondenserad mjölk.

Vi ha, om vi minnas rätt, tre fabriker för denna tillverkning i Sverige och eftersom försölen är mindre lönsamma skall man tillgripa det endemedel man numer har — tullar. Att det existerar en industri för svensk kondenserad mjölk har en viss psykologisk betydelse, ty tänkom oss vilken skilling för en svensk sjöman att i främmande hamn draga upp en flaska av svensk kondenserad mjölk mot en exempelvis holländsk. Detta tal hörde från en förutvarande finansminister; hade det kommit från annat håll, skulle det med den största säkerhet av den manliga sakkunnigens hedrats med det vackra och gångse epitetet för kändslös och övdkommande synpunkt — fruntimmersjoller.

Hjälp åt de unga.

RIKSDAGENS HALLNING GENTEMOT UNGDOMENS ARBETSLOSHET är agnad att väcka tillfredsställelse. Genom att höja ansagen till folkhögskolestipendierna visade den sitt vilja att söka livsarbetiga arbetslösten och livsmotet hos de unga, som nu nödgas i allt större utsträckning gå utan samsättning och för vilka det litgen synbarligen nära att sjunka ned i slöhet och otugi. I denna önskan att finna utvägar ur ungdomsarbetslösheten fann så gott som alla meningssriktningar varandra, vilket bäst bevisades därav, att bägge kamrarna i styrtskete en utredning som begärts för att under dessa arbetslöstens tider söka underlätta för ungdomen att få ordentlig och praktisk yrkesutbildning. Det material som stödde denna begäran var hämtat från socialdemokratiska ungdomsförbundet och visade tydligt nog att utvägar måste sökas och finnas för att hjälpa de unga under depressionen. I annat fall på framtiden problem än större och våldigare än nutidens.

Styvädernas betalningsskyldighet.

FÖR NORDGRENENS MOTION, som förut utlåtligt omnamnt i Tidevarvet, ifråga om styvdärens

skyldighet att ersätta värden av brukens barn i tidigare gifte eller utom äktenskapet har avlagits av riksdagen.

Än den utredning, som utskottet lärtt verkställa bekräftades i flera punkter att de misförhållanden som motionären påtalat äro vanliga, vilket också tidigare med största eftertryck har framhållits i Tidevarvet av representanter för Stockholms välförärdnämnd och andra. Förelärdt ansågs följderna av de emellanliggande lagändringarna alltför ingripande och ovissa. Utskottet och med det kamrarna föredrogo därför att invända vad som skulle kunna uppnås genom de åtgärder, i form av utlysning och uppmaningar till tillfälliga styrelser och barnavårdsnämnder att vara aktiva i sådana fall, som statens fattig- och barnavårdsinspektör ställt i utsikt.

Förslaget till moderskapsskydd.

ME D ANLEDNING AV REGERINGENS FÖRSLAG till moderskapsskydderundersötte ordnande genom sjukvårderna ha en hel del motioner gjorts, bl. a. av herr Spångberg och herr Mellénmar i sjukvård. Han framhåller att det här är fråga om en sammanblandning av försäkring och understöd, påpekar de skadliga följder av att ytterligare uppnunna den upfattningen att det allmännas stöd är det primära, som man har att lita till i alla förhållanden. De icke sjukföräkrades understöd kan ett kommande år anförtra till barnavårdsnämnderna, anser hr Carlström.

Enligt propositionen skall ju en barnaföderska för att komma i åtnjutande av de två kroonrens åtgärder på dag, under treflida dagar, ha tillhört sjukvård under innan hon blev i grossess. Meningen är att ni så stor utsträckning som möjligt få utbevisning i sjukvårderna. Men under tiden blir det kanske just de mest behövande som bli utan hjälp. Det är därför regeringen förelagat att statsbidrag, d. v. s. 1 kr. under 30 dagar, skall utgå även till dem, som ännu inte ingått i sjukvård. Det är också att hoppas att detta del första försök att praktiskt ordna frågan om moderskapsskyddet skall kunna föras igenom.

Samtal mellan Maria och Anna.

»O, så gott kaffe du har, Maria! Var har du köpt det?»

»Från HERMES, Birger Jarlsgatan 71, Stockholm. Har jag sagt kaffe i no är, och alltid fått avrostat och gott jag har smittat att

HERMES MOCCABLÄNDNING

varit särskilt gott, och som det kostar endast kr. 3:20 per kopp, tycker jag att det också är ekonomiskt med detta kaffe. Jag tycker att de också bör prova HERMES kaffe, Anna!

»Ring. Norr 116 74 eller Nörr 15 40, eller köp av någon av de nämnda ombud, eller bestik från och av de sånda till dig, varhelst du vill, med bud, till, med eller post.»

»Herms Moccebländning till 3:20 per kopp, finnas kvalitativt i prislagen från 1:80 per kg. till 4:30 per kg. (Inläs 23 olika sorter.)

»2 kg. hemsländs i Stockholm, 4½ kg. fraktfritt till landorten. Större förbrukare och återförsäljare torde beställa specialpriser. Klipp ur annonser! Beställ prislistor!

Det nya Reisen

Skepphamn 12—14, Stockholm.
Tel. Nannaström: Hostell Reisen.

Det modernaste Hotellet och ett av de billigaste!

Pris för enkelrum Kr. 6:50; för dubbelrum, därest endast 4 bäddar användas, 6:50. Tillägg för ytterligare bädd 3:00. Alla tillägg för lunch, stovvagn, etc. bestämt, 2:50. Bistängsavgiften på påbörjan.

Direktion: S. A. R. A.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Ellenbeth Taam,
Ada Nilsson,
Honorary Hermelin.

REDAKTÖR:
Carl Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utömmar varje helgfri lördag.
Svampplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 40 42, 182 45.

LÄKARE

Istid genom Stockholms Läkarförening
Doktor Ada Nilsson
botstret 25/5—14/4

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund
Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh. v. Eva Andén.
Ledamö av Svenska Advokatsamfundet.
Herkulesgatan 14 (f. d. L. a. Vattug.).
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvskav, Botredningar och testamenter, förvaltningsopdrag. Även skriftliga förklaringar.

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE
ARNE JOMGARD
Folkungsgatan 136—138, Stockholm
Mottagning efter överenskomme.
Tel. 5848 173 02.

TANDLÄKARE

RIKARD HELMER
Kungäppan 38 III, (Centrum)
(härmet av Sveavägen)
Mottagn. eft. överenk. pr tel. (1)170 80

Badinrättningen

Tel. 56. 330 56
» » 40 67

Ekobacken 1975.
Södra Hamnen 7 Tvätt & Radinrättning
Baldernsgatan 4

Eldbegängelsen

viner med varje dag erkännande i allt vidare kretsar som den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoff. Närare upplysningar om eldbegängelsen tillämnas avgiftsfritt a

Svenska Eldbegängelseföreningen
Stockholmsavdelningens Byrå
Sveavägen 25, 2 tr. (Hjst)

vid personligt besök eller på telefon Nörr 22 80, vardagar kl. 10—16, lördagar och helgdagsaftnar kl. 10—14.

Föreningen utger egen tidskrift: *Ängeln*, ombördig för alla eldbegängelsevänner. Sändes franko kr. 1.50 per helår.

Anlita vid dödsfall
A.-B. BEGRÄVNING & STERILISERING
v. d. Fr. Hagström, Nypackens.
Allt för begravnings- och begravningsvård. Sv. Eldebegängelseföreningens ombud.
Ring vid dödsfall blott upp S. 27 22 (eller afärdssj. Äppeliken 614)
Bi till förlingarna. Kontor utställn. BORGAREGATAN 6.

Socialdemokraternas seger.

Det sista kapitlet i den borgerliga samlingsen dyrköpta läsa är skrivet genom valet till stadfullmäktige i Stockholm den 19 mars 1951. Som följdriktigt var, ledde den borgerliga samlingen till socialdemokratisk seger.

Låt oss följa utvecklingen! Den har gått snabbt. Först nämndes borgerlig samlning — det var ej så många år sedan — som en för liberaler och främsnade så gott som orimlig tanke. Men den tanken nämndes mer och mer tills den slutligen blev verklighet på en del håll. Och med all den kraft, som tillhör något oriktigt, innan det humnit sin bristningsgräns, lyckades det att mot allt sunt förnuft övertyga den allmänna meningen inom mellanpartierna, att föreningen med högren endast var en teknisk art, och att där låg enda möjligheten till egen framgång och hindrande av socialdemokratisk majoritet.

Fast verkligheten — med enstaka undantag (som bekräftat regeln) gång på gång och steg för steg bevisat motsatsen, har den borgerliga samlingen fortsatt. Allt så skett, är nästan gårdhult. Den enda förklaring, som kan gottas, är den, att frisingarna och liberaler, d. v. s. ledningen bland dem, i sina hjärtan kände sig dragna till högren. I så fall var det i stort sett lyckligt, att de gjorde sin borgerliga samling under allkörens förändringar och mot sin vilja hjälpte socialdemokraterna till seger. Men det är i sanning ett bedrövtligt slut för liberalisera i vårt land, och det kommer ej att kunna utplånas ur svensk historia, att liberalismens arvtagare på detta sätt förvaltat sitt ansvar. De ha icke måktat framgångens mödosamma väg, utan kastat sig i reaktionens armar. Att nu tala om de liberala som en »replikpunkt» är utan verkan.

Frisingarna och liberaler få ta konsekvenserna av sitt handlingsätt. Någon radikal omvändelse av dessa partier som sådana lär icke ske, men väl är det troligt, att lederna ytterligare komma att glenna. Och när det kommer till handling, följer tydligen även Frisingarn Ungdom exempel.

Socialdemokraternas seger var så stor, att den ingivitt respekt och blivit erkänd. Beträffande resultatet av valet var detta, som läget nu var, glädjande. Återstår för socialdemokraterna två saker. *Deis* att föra språket välbetänkt i svåra tider med bejärtande av de stora sociala uppgifter, som vänta, kanske främst bostads- och tomrättstrågan. *Deis* att fullfölja segern i de politiska valen 1952. Ty även om mellanpartierna äro slagna, står högren kvar. Reaktionen måk, oberoende av pariställning, är farlig så länge den har medel att föra krig för att skaffa sig än mera makt och medel.

Lucks PohlantKaff

Frälsningsarméns Alkoholisthem
Kurön
(Åtjuter statsbidrag)
Två timmars dagbättre från Sthlm
Förpackning och övriga handlingar skickas från Socialtjänstkontoret, Centrala 34A, Stockholm.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 v. Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 » » 73 37
GOTGATAN 52 » » 333 09

Industrialismens äventyr.

Josef Wolontis: Industrialismens tidsålder.
Kooperativa Förbundets Bokförlag.
5: 75.
Wilhelm Grottkopf: Europa utan tullar.
Kooperativa Förbundets Bokförlag.
3: —.

Den stora överraskning i världsutvecklingen, som det industriella genombrottet en gång innebar och vars följder som vägslog brutit sig fram i de otaliga omvälvningar och nykombinationer som skett på olika områden förefaller så välbekant, att man ogenerat förs använda det i den sammanpressade formen av ett slagord. Men just därför att industrialismen blivit ett begrepp som uteslutbart trängt in i alla former av vår tillvaro, är det välmotiverat att i den kortfattade och lättillgängliga skildring, så allsidigt som möjligt lägga fram dess historia och egenart.

Denna uppgift har lockat fil. mag. Josef Wolontis till hans arbete om *Industrialismens tidsålder*, som kommit ut på Kooperativa förbundets förlag. Wolontis framställning kan för det första gott tjäna som handbok för dem, som i stora och övermåttadliga drag vilja veta besked om de fakta, av vilka deras arbetsvärld byggts upp. Efter inledningskapitlet sammanhållande synpunkter på det världsliga dramat följer skildringen av dess olika beståndsdelar och begrepp. Det industriella genombrottet med åtföljande omedelbara verkningar på politiskt och ekonomiskt liv, samfärdsmedlens omskapande och den därav följande utformningen av världsmarknad och handelspolitik, monopolbildningarnas uppkomst, de ekonomiskt organisatoriska insatserna av arbetare och konsumenter, människans plats bland maskinerna ända fram till de moderna rörelserna på rationaliseringslätt.

Intressanta

nyheter från

BONNIERS:

Siri Zöllers självbiografi

Utgiven av Emilia Fogelklou.
8: 50

Vicki Baum:

Människor på hotell
Roman 5: 75

Irene Nemirovski:

David Golder
Roman 4: 75

Hubert Knickerbocker:

Femårsplanen
3: 75

Jacques d'Arnoux:

En gengångares ord
Roman 4: 75

Michael Gold:

Judar utan pengar
Roman 6: 50

Vera Inber:

Näktergalen och rosen
Noveller 3: 75

Unto Seppänen:

Flyktingskolan
3: 75

Men ur denna sakliga redogörelse för de samverkande omständigheterna, stiger bilden av det dramatiska växelpelet mellan ekonomiska lagar och naturkrafter och mänskligt organisationsarbete och anpassningsarbetet, som format och format om och lett fram till den punkt, där vi för ögonblicket stå — och som sig är utgångspunkten för nya sammanställningar.

Så befina vi oss nu i en period, som skulle kunna kallas motorismens skede, efter att ha tillryggalagt vägen från de första uppfinningarnas tid, förbi järnvägsbyggnadens period och elektricitets skede. Vi ha fått krypa ur skrävtåg och familjeförstöring, avskaffat tillgräns mellan städer och landskap för att skapa den världsvida marknad, vars utnyttjande ä ä andra sidan är betingat just av de tekniska förbättringar inom samfärdsdelen, som komma in under ångans, elektricitets och explosionsmotorernas rubrik. Den organisatoriska utvecklingen har sedan industrialismens genombrott i England, uppvisat de olika perioder, när först den fria konkurrensen triumferade, sedan de målmedvetna sammanlutningarnas, trusternas och kartellernas tid och slutligen det skede, som nu pågår, och som kan benämnas rationaliseringsens.

Utvecklingen tycks visserligen många gånger självlevande med sina slumpvis skeende uppåtkräkter och uppfinningar och de oberäkneliga händelser, som följa dem. Men eftersom den hela tiden måste riktas och styras av förnuftiga och målmedvetna människor är all kunskap och sammanhangen självfallet av värde, en visshet som inte förminskas av Wolontis skildring där den mänskliga halstarrigheten har sin plats lika väl som puddingprocessen och ångmaskinen.

I kanske ännu högre grad — åtminstone på en speciell punkt av det ekonomiska livet — blir man emellertid upplyst om villoräns envishet trots förändrade betingelser, i en bok om *Europa utan tullar* av Wilhelm Grottkopf, nyligen utkommen på Kooperativa förbundets förlag.

När det gällde att efter kriget fortast möjligt återställa en viss ordning inom det ekonomiska livet, tillgrepp länderna en desperation och gammal vana bland andra medel, särskilt ett, som var ägnat att förvärra situationen, nämligen höjda och utökade tullar. Där är hela räden av nybildade stater, som i nystadigt nit skyndade att omgärda sig med tullmurar gentemot den yttervärld, med vilken de strax förtvångt samman. Där äro de diktatoriskt styrda länderna, Spanien och Italien, som eftersträva kapitalistisk stormarktsställning och i syfte att uppnå denna drivit protektionistisk politik i en sådan utsträckning, att de inte ens i princip erkänna den internationella arbetsfördelningens berättigande utan eftersträva snart sagt fullständig självförsörjning.

Där är vidare Tyskland, med sina på senare år genomdrivna höga jordbrukstullar, samt Frankrike, vars tullpolitik går ut på att försvara och bevara de inhemska industrierna tack vare tämligen höga tullstaxor. Och slutligen frihandlens stormot England, vars hållning mer och mer vacklar till protektionismens förmån. Ryssland intar genom sitt statsmonopol på utrikeshandeln en särställning, som dock innebär att dess ka-

raktär av självförsörjande stat skall skyddas.

I betraktande av den flod av mer eller mindre direkt protektionistiska motiver, som flödat övert årets riksdag i Sverige, synes Grottkopfs karakteristik av vårt land ganska förtrolik: ett relativt lyckligt undantag från de värsta tullsträvandena.

Författaren redogör vidare för de avvecklingsförsök som kommit till synes under de senaste åren, de internationella konferensernas arbete och utsikter. Nationalism och enskilda vinstintressen lägga visserligen svårigheter i vägen för avvecklingstankens förverkligande; författaren slutar med att påpeka, att en europeisk tullunion är möjlig i den mån man sätter konsumtionens synpunkter i stället för produktionens och utan att fråga: Hur skall varje fabrik kunna bibehållas? i stället tar sikte på hur vi på billigaste sätt skola kunna försä konsumenternas stora massa med de nödvändigaste behövsvarorna. Hur vi genom att utnyttja massproduktionens fördelar och masskonsumtionens skola kunna skapa en lika hög levnadsstandard i Europa som Amerika.

Och som vanligt, då det gäller en våldig ansträngning för att bryta ett system, efterlyser författaren den offentliga meningens stöd, en upplyst och insiktfull offentlig mening, beredd att följa signalerna till en ny politik.

C. H.

Pansarkryssaren B.

Nationalisterna i Tyskland ha lämnat riksdagen och tala inte mera så mycket om att de äro ett legalt parti. De tro kanske inte längre själva, att de kunna nå makten på legal väg. Deras press antar en allt räre ton, och några politiska mord i veckan, begångna av nationalisterna, har redan blivit regel. Regeringen Brining har åntigen funnit för gott att tillgripa skarpare medel gentemot dem, och det är möjligt, att de också hos allmänheten börjat förlora en del sympatier.

Men även om de som parti så småningom skulle försvagas — ett mål ha de likväl nått — ha de jämnat vägen för en allmän reaktion. Inget politiskt parti vågar längre bekänna sig till en fullständig pacifism. Inte ens socialdemokraterna. Så långt ha vi hunnit sedan september 30. Den demokratiska »Vossische Zeitung», som ända till september varit konsekvent fredsvänlig, skriver med indignation om en fredsförening, som uppmant till styck och fanfnykt i krigsfall. »Direkt fanatiskt pratneri har intet med verklig pacifism att göra.» Överallt läser man mer eller mindre förklådade hetsartiklar mot Polen. Och gång på gång rullas frågan om skulden till kriget upp. Som om det inte just nu finnes viktigare frågor att behandla.

I dagarna har riksdagen beviljat pansarkryssaren B. Pansarkryssaren B. är rent militäriskt sett fullständigt överflödigt — inte ens försvarsminister Groener har på något sätt kunnat bevisa dess nödvändighet — och det finns fem miljoner arbetlösa, som behöva hjälp — men naturligtvis, pansarkryssaren måste byggas, hur ont om pengar man än har, det är inte frågan om några praktiska nödvändigheter, det är en prestigefråga, folkets försvarsvilja har ju vaknat. . . Utan socialdemokraternas hjälp skulle pansarkryssaren aldrig ha kunnat bli till. Men de hjälpte. Och

I rätt riktning.

Stockholms kvinnliga tjänstemän ha all anledning att nu känna sig tillfredsställda över att en synnerligen viktig fråga fått en för dem god lösning: frågan nämligen om de kvinnliga befattningshavarnas rätt att uppbära avlöning under tjänstledighet på grund av havandeskap.

Den frågan ingick som led i de nya tjänstreglemente för Stockholms befattningshavare som stadsfullmäktige vid sitt senaste sammanträde antog. I detta förslag hade hälsövardsnämnden förordat, att kvinnor, som åtnjuta tjänstledighet på grund av havandeskap skulle tillerkännas lön efter samma principer, som tillämpades exempelvis vid sjukdom, vid manlig tjänstemans väpnings-tjänstgöring och i vissa andra fall. Stadskollegiet med borgarrätt Söderlund i spetsen ville emellertid icke godkänna denna princip för kvinnorna utan förordade ett förslag med betydligt reducerade förmåner för kvinnorna — i huvudsak med den motiveringen att havandeskap inte kunde jämställas med sjukdom. I kollegiet reserverade sig emellertid professor Bendixson, fru Ruth Gustafsson och herr Ström till förmån för hälsövardsnämndens förslag.

Det var också alldeles tydligt tack vare dessa reservanters energiska ingripande under stadsfullmäktige-sessionen som det lyckades att få fullmäktige att fråga stadskollegiet om förslag. Med 55 röst mot 17 segrade reservanterna och fick i det nya reglementet inför att kvinna som åtnjuter tjänstledighet på grund av havandeskap eller svaghet efter förlösning skall ha rätt till en månads lön samt därefter halva lönen upp till tre månaders tjänstledighet.

Vid förraset för sitt förslag påvisade herr Bendixson det absurda i att en kvinna, som skall bli moder och därmed fyller vad som i synnerhet i tider av sjunkande nativitet så högtidligt kallas plikten emot samhället, skall behandlas sämre än den som fullgör sin väpnings eller sitter i häkte. — Ja, man kan tycka, att det är litet oärligt!

Stadskollegiets behandling av denna fråga är för övrigt ett exempel bland många på det sätt, varpå man med alla tjänliga medel söker försvåra anställningsförhållandena för de gifta kvinnorna. Den vittnar också om de ovanligt enkla skyldigheter med vilka samhället anser sig kunna slippa undan gentemot kvinnorna just när det gäller moderskapet. Det

inte nog med det. Socialdemokraten Schöpfung förklarade i riksdagen: »Vi ha alltid bejakat fosterlandsförsvaret. Vi äro inte bara socialdemokrater, utan i främsta rummet tyskar. Om det gäller tyska folket och det tyska fosterlandet, gå vi tio gånger hellre med herr Groener än med kommunisterna.»

Precis som 1914. Då glömde också socialdemokraterna, att de egentligen vore pacifister. Naturligtvis stå inte socialdemokraternas miljoner väljare bakom herr Schöpfung. Hans tal kommer tvärtom att kosta partiet icke så få röster. Med en dylik politik driver socialdemokratin sina anhängare i armarna på kommunismen. — Regeringen Brining har ställt sig i klar opposition mot Hitlers tyngligheter. Hitler kan kanske personligen förlorat en del sympatier. Men han har vara belåten ändå. Han har redan nått åtskilligt av vad han velat. Reaktionen avancerar.
Berlin 23 mars 1931.
Helge Heerberg.

NYTT KVARTAL

med nya händelser!

Skjut inte upp prenumerationen på

Tidevarvet

Det kostar från 1 april till årets slut **Kr. 4:50**

För ett kvartal **Kr. 1:50**

Prenumerera på närmaste postkontor eller insänd avgiften på postgiroblankett till Tidevarvets expedition Stockholm 2.

Postgironummer **1544**

är nedslående att behöva konstatera att det inte är kvinnorna själva som denna gång fordrat vad rätt och billigt är. Från dem som beröras av denna fråga har icke höjts en enda röst, det ursprungliga förslaget kunde tydligen mycket väl gått igenom utan att från det hållet någon opposition hade rests. Vi upprepa det: det gäller för kvinnorna att själva stå vakt krigen för gemensamma intressena. Det är inte för alla som det går så lyckligt som för Stockholms kvinnliga befattningshavare.

PRESTIGE —

(Forts. fr. sid. 1).

verkliga förståndets ljusa och öppna förlösande ord.

Det har meddelats till pressen att på en punkt var de stridande och förhandlande parterna eniga: att lönerna inom textilindustrin vore för låga. — Det var förhållandena på världsmarknaden som icke tillät en höjning. Men de ören pr dag som den mindre timarbetargruppen begärde i förhøjning kan ej gärna ha varit en världsmarknadsfråga utan en prestigefråga. Man här också det intrycket att ackordsarbetarna hade varit villiga att ersätta denna arbetsgivarnas förlust med en motsvarande sänkning i ackordslönerna.

Skall ej de tryckta tiderna låra oss att räkna med verkliga värden och med de oppmättä tillgångar inom arbetslivet, som kunna skapas fram genom öppet tillmötesgående — det låter så beskedligt och vore säkert så revolutionerande.

Men prestigefrågorna, skolförståndet och det ångsliga vinstbegäret tyckas ännu regera världen. Svåda icke både påsk och sommar och en hel ny tid till sig fram, medan de stå där och tala sitt gamla och alltid samma språk.

En socialist. Från sten till stål Folkvisedans.

Rickard Lindström: En socialist. Bonniers förlag. Pris kr. 5:75.

En av den svenska socialdemokratiens talangfullaste historiker, dr J. H. G. Wells, har i sin avhandling om det socialdemokratiska partiets uppkomst i Sverige träffande varit om detta parti: Teorin har varit marxistisk, men praktiken lassalle-anisk.

Det är närmast en historiens ironi att ett folk sådant som det svenska, med sina frihetstraditioner, sitt deltagande vid kungamaktens sida i kampen mot en feodalism, som i ett mycket tidigt nedbröt, skulle komma att hämta sin arbetarörelses dogmbyggnad från ett av feodalismens så genomsyrat land som 1800-talets Tyskland.

Den marxistiska proletärfascologien med dess revolutionära termer passar ganska illa tillsammans med den svenska socialdemokratiens positiva inställning till den konkreta, historiskt givna staten, vilket givit den ett starkt socialreformatoriskt drag. Till de revisionister av parti-programmet, till vilka doktor John Lindgren i sin avhandling sållt sig, hör framför allt Rickard Lindström. Då livet hotas av inpressande under dogmer gripes en sådan människa som han av en nästan hundra år gammal historia om den livsvarma och rika personlighets betydelse för förnufts- och känslobetonade övertygelse om livets organiska homogenitet.

Detta har varit själva nerven i Lindströms såväl sociala som litterära gärning. Men denna organiska livskänsla, denna varma »humanity», har alltid varit den bästa engelska andans adelsmärke från Shakespeares till H. G. Wells. Det är den naturliga urvalsets stärkta instinkt är det därför som Rickard Lindström vänt sig till det bästa engelska, dess odödliga frihetsanda, och genomsyrats av den i den grad som skett och om vilken framför allt hans sista bok »En socialist» bär vittne. Fråga om hans litterära barlast måste man säga att den närmast är alltför engelsk, till den verkbar öändligt mycket mera hemmastadd när han talar om engelska böcker än om den svenska litteraturen. De luckor som gapa därvidlag gör hans kapitel om »Böcker och bokläsare» till »En socialist» minst nyttbara. Men det är också endast där som halten klickar. Genen har annars sållat uppvisat en lödigare bok än Lindströms dagboksteckningar över sin utveckling. Den ger oss enkelt och klart-löst men konsekvent omtyllt, fullt och mångfacetterat en mycket begåvad svensk arbetarepojkas heta utveckling, sedd mot bakgrunden av hans födelsebetingade miljö. Emedan han var arbetarepojke föddes han därför så att säga socialist, men — och detta är viktigt att minnas — en andragenerations-socialist.

Den första generationen hade icke annat än i ledarnas fall tid till klar-göra för sig varför den var socialist, att teoretisera, utlägga och dogmatisera. Dess medlemmar voro bara helt enkelt socialister, därför att livet, miljön, utvecklingen, allt drev dem till detta. Nu inom andra generationen har redan en rad av ut-tolkare uppstått. Men av dessa är Rickard Lindström bredvid den alltför tidigt bortgångne Nils Karleby den främste. Genom sin frihet från dogmer och fördomar, sitt väsens bredd, sitt intellekt skärpa och klarhet är han i hög grad skickad att föreviga denna generations profil.

Några av Rickard Lindströms kritiker ha förnekat att han alls är socialist. Men i så fall mätte de med

socialist inte mena något annat än marxist. Det är Lindström knappast — i alla händelser är han minst av allt valgfärdig marxist. Marxismen är ju dock trots sin epokgörande betydelse endast en avspiegning, en nationalitets- och tidsbetonad sådan av socialismens stora allmänna idéer — den av Tysklands uppsprandsa mot feodalismens framtagande och dock av samma junkerdomens absolutism nedsmittade läran om den järnhårda ekonomiska lag, vars blotta utförare och verktyg människorna äro. De moderna socialteorierna ha ju vis-a-vis de s. k. 1914 års idéer påpekat hur oförmedlat den moderna industrialismen infördes i den feodala tyska folkelkroppen och förklarar detta som en av orsakerna till tyskarnas snabbhet att undersätta sig, slaviskt underordna sig en abstrakt statstanke.

Är det alltför djärvt att förmoda, att det är av samma skäl som den ryska kommunismen, vulgärmarxismen i sin prydno, så snart hamnat i statskollektivismens nya feodalism? Ty denna lära om kollektivet, som människorna herre har en ganska nära likhet med 1914 års idéer, vilket ju också förklarar varför såväl nationalsocialismen som fascismen bysa mycket större sympatier för bolsjevismen än för den västerländska socialismen med dess omtylliga krav på individens demokratiska frihet. De se till den sin enda verkliga fiende, en öändligt mycket farligt fiende än privatkapitalismen, ja, till och med en amerikanismen. Ty bägge två tendera ju på sitt sätt till kollektivism, om också en privatkontrollerad sådan. De vilja alla smälta ner människorna till kuggar i produktionskollektivets stora Juggerna, vars väsen är densamma, vilken av-gårdsåden den än är — vilkens vä-senart.

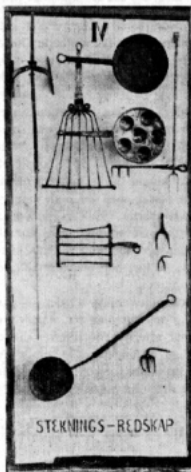
I slutkapitlet: »Varför jag är socialist», är Rickard Lindström som ofta förr inne på denna tidens centralfråga. »Det är intressant», säger han, »att kunna påpeka att vår tids stora sociala byggnadsförsök alla tillämpa en kollektivistisk tanke. Med byggnadsförsöken åsytta jag järnålderns bolsjevismen, fascismen och amerikanskismen», fortsätter han. »Så vitt man hittills kan se är intet av dem vidare lyckat. Alla lämna stora massor av människor efter sig, alla splittra i stället för att ena samhällens invånare. Men detta beror till synes på att de alla äro benägna att utelämnat det relativistiska betraktelsesättet och dyrka den absoluta formen!»

Det är egendomligt med denna sållsamma mörka benägenhet hos människoköanden att sig lika under något stort tyran, olika för olika år-hundraden men sig lika i det att det flyttar ansvaret från deras egna skuldor över på någon absolut form ovanför dem. Det Kantska imperativet: »Handla så att du alltid som syfte, aldrig blott som medel brukar såväl din egen som varje annan människas mänskligheit», tyckes vara alltför betungande för de flesta människor att leva efter.

Men individens slutlighet som samarbetets mål har alltid varit den franska och engelska socialismens innersta kärna. Socialismen arbetar även den för kollektivismen — därför för att hela utvecklingen arbetar för den. Men redan tidigt — man ser det på åtskilliga av H. G. Wells intuitiva, nästan profetiska varningar — har den åtminstone i England varit vaken för det nya slaveri, den andliga degradering som den förra kan medföra för människan — denna rörelse, som om den blir medveten

och andra utställningar.

Svenskarna lär ju ha ett speciellt utvecklad intresse för redskap och maskiner. Intresset för redskap kan man få tillfredsställa genom att titta på Nordiska museets utställning: »Från sten till stål». Man får där följa typutvecklingen från stenåldern till våra dagar. Museet har delat

upp redskapen i olika grupper. Sådana som användes att sticka, knipa, krossa, lugga, skära, steka, få eld, spinna och väva. Dessutom har man kärl och smycken. Man får se hur t. ex. en ceremoniklubb sett ut under olika epoker, från en björnhuvudformad sten under stenåldern, silverkerfja med torshammare under järnåldern, fantasiull och färggrann byalderns stat till »vår vanliga enkla ordformeklubba. Det visar sig, att vissa former redan från början gjorts ändamålsenliga, och därför sedan hållit sig kvar ända till våra dagar. t. ex. krumkniven, från början av flinta, slutligen av stål.

Varje grupplätt på utställningen är dekorerat i form av ett träd, där »urformens» bildar den rot, ur vilken trädet växer upp. Varje epok i ut-

vecklingen markeras av en särskild färg, t. ex. mörkgrönt för stenåldern, sandfärg för bronsåldern o. s. v. På detta sätt blir det hela överskådligt och föreställt. Dessutom finns under denna svenska avdelning fotografier och redskap från utländska primitiva kulturer, som förklarande komplement t. ex. för användning av våra svenska stenåldersnyckor och mycket annat.

Utställningen är närmast avsedd som åskådningmaterial för skolornas historieundervisning. Det är verkligen lyckligt, att den genom samarbete mellan olika museer kunna komma till stånd. Här får man, mer än genom varje »stilhistorisk» utställning, som ju blott kan ta fasta på en liten del på den långa utvecklingen, reda på människans (mer än en viss klass) strid mot naturens krafter, hennes mer och mer lyckade kamp för tillvaron. Dessutom bör ju en sådan utställning tilltala både barns och vuxnas fantasi och primitiva verksamhetsdrift.

Från denna översikt är steget ganska långt till Svenskt-Franskas utställning av O. A. (Oskar Andersson). Det är en samling på närmare 400 teckningar ur Söndags-Nisse. Det är en egendomlig, fantasifull och enstörig humor i framför allt den bekanta serien: »Mannen som gör vad som faller honom in». Han har en enastående förmåga att kvickt och dräpande karakterisera olika typer från kejsar Wilhelm till Hinke Bergegren. Någon social eller politisk tendens kan man dock inte tala om. Han använder lika gärna motiv från alla klasser och alla partier. Hans tekniska skicklighet är utomordentligt. Sitt bästa ger han nog framför allt i tuschslaveringarna.

När man från O. A. kommer till Lisbet Juell på Galleri Modern måste man i alla fall säga sig att tiden förrändras ganska hastigt. Trots att vissa av O. A.'s typer fortfarande motsvaras av verkligheten, är han i sin helhet inte längre aktuell. Det är däremot Lisbet Juell. Hennes smidiga, livfulla teckningar och avskalade böra, helt naturligt, till vår tid. Hon ritat »Helgdags»: bondgummor som förvånade och något förtärande titta på ett skulpturmuseum. »Karnval»: den stackars Pierrot som övergivits i sin dam för en rik och fet grosshandlars skull. »Höst»: en ensam man hopkraven på en soffa i en park med avlödade träd. »Rum att hyra»: ett typiskt sämre uthyrningsrum med järnsäng, kommod och pschystol. Hon fångar nutidslivet med en skarpt iakttagande blick och samtidigt med ett litet översende smälteande över de mänskliga svagheterna. Lilly Arthenius.

Den kollektiva dansen — folkvisedansen i sin ståtliga, svala och muntra skönlighet — firade i måndags en fest på den värdigaste bland dansbanor: det grå kalkgolv i Nordiska museets stora hall. Folkvisedanslaget, det omrost föreställningens ledare Sigurdsvärdet och Klosterrovet och svärdsdansens S:t Orjans visa, med välutlär, folmusik och uppläsning, ville på detta sätt ge ett bidrag, för att inredningen av Skogaholms herrgård på Skansen skoll kunna fullföljas och Skansen fullkommas med ett vackert exempel på gammalt svenskt herrgårdshyg-gande. Av de talrika åskådarna att döma borde man också ha kommit ett gott steg i åsyttrad rikning.

För den utomstående, icke-dansande kan en uppvisning i folkvisedans från 1400-talet till att börja med te sig som något så avskilt från det närvarande, att den verkligen passar bäst i ett museum och knappast kan ha något intresse eller någon betydelse utöver den rena ögon- och öronfågadens. Men detta är ett förhåttat omdöme. Vad som är intressant är just att se, hur mycket i de gamla danserna, som ännu kan tillfredsställa människors längtan efter släng och rytm och efter ett gemensamt uppgående i en prestation, som, just genom sin fordran på konstfärdighet och fulländning, blir ett så absorberande nöje. Att folkvisedansen uppskattas som i bästa mening skapande och avspännande förtroelsevis saks också av den livskraft som präglar folkvisedanslagen vid ett flertal fabriker och andra arbetsställen litet varstans i landet.

Skansens folkvisedanslag med förstklassiga försångare och förstklassig uppvisning över huvud taget kunde i varje fall skänka tillräcklig inspiration. Några folkvisor, sjungna av en liten kör bland medlemmarna, voro mycket vackra. De svärmdoga visorna tillsammans med sångarna, som all världens glädje och sommarvärde talande granna dräkter astad-kommo en helhetsverkan, som i sin friskhet och skönhet måste bli till verklig fest för trötta och arbetande stadens barn.

Folkvisedans.

Den kollektiva dansen — folkvisedansen i sin ståtliga, svala och muntra skönlighet — firade i måndags en fest på den värdigaste bland dansbanor: det grå kalkgolv i Nordiska museets stora hall. Folkvisedanslaget, det omrost föreställningens ledare Sigurdsvärdet och Klosterrovet och svärdsdansens S:t Orjans visa, med välutlär, folmusik och uppläsning, ville på detta sätt ge ett bidrag, för att inredningen av Skogaholms herrgård på Skansen skoll kunna fullföljas och Skansen fullkommas med ett vackert exempel på gammalt svenskt herrgårdshyg-gande. Av de talrika åskådarna att döma borde man också ha kommit ett gott steg i åsyttrad rikning.

För den utomstående, icke-dansande kan en uppvisning i folkvisedans från 1400-talet till att börja med te sig som något så avskilt från det närvarande, att den verkligen passar bäst i ett museum och knappast kan ha något intresse eller någon betydelse utöver den rena ögon- och öronfågadens. Men detta är ett förhåttat omdöme. Vad som är intressant är just att se, hur mycket i de gamla danserna, som ännu kan tillfredsställa människors längtan efter släng och rytm och efter ett gemensamt uppgående i en prestation, som, just genom sin fordran på konstfärdighet och fulländning, blir ett så absorberande nöje. Att folkvisedansen uppskattas som i bästa mening skapande och avspännande förtroelsevis saks också av den livskraft som präglar folkvisedanslagen vid ett flertal fabriker och andra arbetsställen litet varstans i landet.

Skansens folkvisedanslag med förstklassiga försångare och förstklassig uppvisning över huvud taget kunde i varje fall skänka tillräcklig inspiration. Några folkvisor, sjungna av en liten kör bland medlemmarna, voro mycket vackra. De svärmdoga visorna tillsammans med sångarna, som all världens glädje och sommarvärde talande granna dräkter astad-kommo en helhetsverkan, som i sin friskhet och skönhet måste bli till verklig fest för trötta och arbetande stadens barn.

Trygghet

när Ni genom

Folket

och

Samarbete

Kooperationens

försäkringsanstalter

LÖWENDAHL'S PÅLSVARUAFFÄR

Reststjärngatan 30, STOCKHOLM

Telefon: Söder 145 88

RAVAR, COLLIER och LOSA SKINN till synnerligen billiga priser. Beställningar emottages och alla slag av reparationer utföres.

NATURLIG VÄLSMAK

GIVA ROBERTS' HUSHALLS-AROMER FLAVOURETTER VID BAKNING OCH MATLAGNING

Citron, Cedro, Mandel, Vanilj och Safran

i eleganta droppflaskor med guldteckat 50 öre.

Säljas i varje välsorterad specialaffär.

Ida Norman = Skomagasin

Humlegårdsgatan 6 • Tel. 786 15

Rekommenderas

REPARATIONER UTFÖRES

REELA VAROR

Vid uppvisandet av denna annons lämnas 5 % rabatt

LÅGA PRISER

Anna Lenah Elgström.

lyckan. Som blommar såg han dem för sig — var och en en »lyckans Blomma»...

Han såg henne, den första, föremålet för hans första, blunda kärlek: en skön, ransig vit blomma var hon, en sagans lotusblossa. Det det klingade i hans hjärta: »To brune Öine jeg nyttig saae, i dem mit Hjem og min Verden laae.» — Ja, en hel ny värld hade öppnat sig för honom den gången! Han hade ämnat slå upp med ditt dikta, gifta sig, bli präst... »Jag hade blott en tanke, och det var hans.» Anna bar på sig ett bröst hennes låta avskedsbrev. Det skulle väl bli... hans hans död. »Jag kan dig aldrig glömma...»

Där var den nästa blomman: en krokus, liten och blyg. Han mindes henne, det blida barn, som han aldrig kunde få. Han mindes de bittra strålkänor och fördomsjakteskamrar, där han måste döda sin kärlek till henne, som stod så högt över honom. Familjens fattige skyddsling... Det var bittra, bittra dagar!

Men även de dagarna gingo över, även den smärta dämpades — och en ny blomma skimrade för hans ögon: en blå hyacint, smärt och stilla. Han mindes henne, den svenska adelsfröken, som han lärde känna i Skåne — hon, vars brev, genom en sålans ödens nyck, icke hade nått fram till honom, var en länge efter att det var skrivet — när hon var död. Varför? Den gången hade han inte begripit varför; nu började han begripa det...

Men här var åter en blomma: en gyttlene Jackivill, med solvårna gömd i sitt hjärta. Ja, det var hon, den begävlade unga flickan, som hade skänkt honom sin beundran, sin kärlek: »Jag följer åt ingen forstar mig som Du; jag elskad Dig för, och jag elskar Dig nu.» Så var det; och ändå hade han måst vinna tillbaka hennes kärlek; han hade ej lov att behålla den. Ingen visste vad det offret hade kostat...

Sedan hade han själv hjälpt den unga baron som sökte vinna hennes hand. Han hade varit deras förtroende och deras hjälpare, ända till dess han hade sett dem lyckligt förenade. Han hade själv bragt dem »lyckans Blomma»:

»Jag brycker Urten Dig, Dia Lyckans Blomst. — O, gå! Du aldrig prov, aldrig vide. Hvod den, som Ingen eier her, kan lide...»

Det var tunga minnen. Men det tyngsta stod kvar.

— En rot. — »Näktergalen och rosen» hade man kallat dem. Han glömdde henne aldrig, aldrig. Hon som först av alla hade fört honom förstå kostens helighet, att »man måste glömma sig själv i det högsta tjänsten». Hon hade först helt fört honom förstå hans eget heliga ansikte som skänd. Hon som själv kallade kosten »min första och sista, djupaste, renaste kärlek». Konstens prästinna, Nordens näktergal! — Jenny Lind.

Flera gånger hade deras vägar korsats under hans levnads långa resa. Han tänkte på den gång för många år sedan, under avskedsfesten i Köpenhamn, då hon, testens strålande drothing, höjde sitt glas mot honom och drack honom till som »broder». »Broder» — ja; ingenting mera. Han tänkte på nyårsaftonen i Berlin, när »brodern» var hennes enda gäst och hon sjöng sina sånger endast för honom, och alla julgranens gåvor voro för honom — »brorsnets som hon kallade honom. Hon själv var femton år yngre än »brorsnets!»

Och han tänkte på de oförgätliga dagar i Weimar, då han vid hennes sida besökte »de platser, som genom Schiller och Goethe blivit heliga» — på stunden när de hade stått i det dunkla gravvalvet vid diktarfästans gravar. En tyng främling hade också varit där. Det var en skald. Han hade gripits av det han hade sett, och han hade skrivit en dikten om det — om näktergalen och rosen:

»Sagoros — hur ofta du hämnings med livrigt doft! Men över skilderskåpet du över diktarfästans stoff.

Och i dödens trynad hölj jag där på samma gång drömmande en näktergal, smärtelyst och utan sång.

Men din doft, o sagoros, fylde hela dödens sal med det vemod som jag såg hos den stumma näktergal.»

Den främmande hade förtstått vad han hade sett. Även han var skald. — Men det var förbi!

Silvitt södt som var Du i Dödens Skrin, Du min Erindrings Rose, Iaur og Iint Du er et Verdens mer, Du er kun min. For Dig jeg smyger, mine Teares trille — Natten er smuk, Natten er stille; — Dødt! — Alt er dødt.»

— Set vad du detta för en blomma, som nu steg upp för hans syn? Den var silvrit som männens och gyttlene som solguld, och den upplyste hela rummet med sin glans. Det var ingen blomma från jordens myllor! Den måste ha vuxit i Paradisets löstgård! Dess blomblad växte, de blevo större och större, skönare och skönare, och ständigt mer strålande. De rödde sig som vingar, de utsände strömmar av vållukt, och de klingade som musik. Och klangen och ljuset upplyste hela rummet och strömmade i vågor genom dikterans själ. Men ljusansen var så stark, att den bländade honom, och han måste lägga handen över ögonen.

Då slutade musiken. Och när han åter såg upp, var blomman borta. I dess ställe stod i rummet en kvinna, i ljvare och

Handsen är kastad mot Texas Jack och smutslitteraturen.

Det finns ingen som är rädd för att 1931 års fjorton- och femton-åringar skola fördräva smak och själ med Nick Carter. Den sortens läsning är för tjugu år sedan dödad och begravnen. Inte heller det värsta exemplet från tidskriftslitteraturens område, Faldemansverket, har längre någon makt över dem, vilkas uppföstran nu är aktuell. Det är för många redan blott en hörsagen.

Skulle vi då vara ljusa fråga om de dåliga inflytanden som hindrats att tränga sig på den bok- och tidningsluckande ungdomen av i dag? Ingalunda. Medan allmänheten slagt sig till ro med de uppenbara åtgärderna, som en gång blivit lyckligt genomförda, har en ny sorts smutslitteratur sakta men säkert arbetat sig fram, och man står återigen inför nödvändigheten att dämpa för den grumliga floden.

Det är inte längre de resande försäkrarna, som spela huvrollen vid spridningen av, den moderna Nick Carterlitteraturen. Man får söka den framför allt i de tillfälliga bokrealisationer, som numera uppstå överallt, på de största gatorna i de centralaste stadsdelarna och som jäm-

mera strålande än någon kvinna han hade sett.

Hon har alla de kvinnors drag, som han hade älskat; och hon bar tillika dragen av hans sagors ljuvaste kvinno Gestalter, ja, hon var dem alla: hon var »de vilde Svanens» syster, hon var »den lille Havfruen», hon var prinsessan som följde Vises Sten, och hon var »den från »Paradisets Haves». Hon var den gyttlene kungadrottning, »Dyndkonungens» brud som bringade kärlekens blomma, livets blomma till sin fader. Hon var dem alla!

Och se; var hon icke även alla de kvinnor han hade älskat? Ja, hon såg det; hon var dem alla, alla!

Och nu förstod han: var gång han hade älskat en kvinna, var det henne han hade älskat i dem. Där en stråle från hennes ljus hade levat i ett kvinnohjärta, där hade den väckt kärleken i hans eget. Endast där hennes kraft lyst, hade han kunnat älska!

Men han hade tagit misse, när han hade trott, att han hade älskat någon av dem över alla andra. Nu förstod han det: den kvinna som var hans hjärtas brud, hon levde inte på jorden, hon tillhörde en annan värld. Hon var det, som tade till honom i dikter och sagor, i syner och drömmar, som fylde hans själ med en värld av bilder, av ljus och kläng. Hans mus? Denne var det han älskade. Hon var det som bringade hans hjärta att klappa, hans själ att jubla, när himlarna öppnade sig över honom, och deras ljus strömmade över honom och fylde hela hans själ!... Så som nu!... O jubel!

Han vaknade av sitt eget hjärtas skrik och att tårarna strömmade ned över hans kinder.

Men det var glädjetårar. Det var lyckans Blomma! Nu visste han, att han alltid hade ägt henne. Men han hade varit fängd av det jordiska, han hade icke kunnat värd sina ögon bort från det och till den värld där hans ljusa blomma och hans mus? Denne var det han älskade. Hon var det som bringade hans hjärta att klappa, hans själ att jubla, när himlarna öppnade sig över honom, och deras ljus strömmade över honom och fylde hela hans själ!... Så som nu!... O jubel!

Han vaknade av sitt eget hjärtas skrik och att tårarna strömmade ned över hans kinder.

Men det var glädjetårar. Det var lyckans Blomma! Nu visste han, att han alltid hade ägt henne. Men han hade varit fängd av det jordiska, han hade icke kunnat värd sina ögon bort från det och till den värld där hans ljusa blomma och hans mus? Denne var det han älskade. Hon var det som bringade hans hjärta att klappa, hans själ att jubla, när himlarna öppnade sig över honom, och deras ljus strömmade över honom och fylde hela hans själ!... Så som nu!... O jubel!

Nu skulle han aldrig glömma det mera! Nu ville han vara henne trogen under hela resten av sitt liv! Nu förstod han, att då Vår Herre icke hade gift honom med det han hade begärt: en jordisk lycka, så var det för att han hade gift honom med det som var mycket mera: en oförgämlig lycka. Nu förstod han, att trots allt hade han fått i gåva det som för honom var: »Lyckans Blomma»

sides med goda böcker ofta tillhandahålla det otroligaste skräp. Texas Jack och Buffalo Bill heter den nya bokfaran. Det är Äventyrsryser i ända upp till 70 häften, bestående av illavänska sköldräng, bloddrypande och knivbråktraste med uttråkigt schablonmässigt framställningar av skurkaktiga indianer och lika skurkaktiga vitsas fruktansvärda hämnddeakter. Så mycket försättiga- re äro dessa böcker, som de tagit namnen från ursprungliga goda förebilder — en Buffalo Bill som flyter alla anspråk på en god äventyrsbok finns utgiven av Saga — för minnens bars — en annan för någonting på Guehrups förlag. Vem kan ana att bakom dessa nästan klassiskt klingande namn samtidigt skall gömma sig sensationslitteratur av tyvrigt tänkbara sort.

Kampen mot den dåliga ungdomslitteraturen har blivit aktuell på nytt, Stockholms kommunala skolstyrelse, v. lektor Marie Louise Gagnep och fru Gurli Linder i ett par av de större tidningarna. I dagarna har också en pristävling utlysts av bokförlaget Natur och Kultur, i syfte att få fram goda böcker för barn, närmast i 12-14-årsåldern och sålunda angående saken från den positiva sidan. Och slutligen har på inbjudan av Pedagogiska Sällskapet, Arbetarnas bildningsförbund Stockholmsavdelning och Stockholms Folkskollärarförening i tisdags anordnats ett stort opinionsmöte i frågan, som ett förtästat led i proteströrelsen. Inledningsserieföreläsningen hölls av lektor Gagnep, instruktör Mattson, A. B. F. bibliotekskonsulent Greta Linder och biträdande v. Högalds folkskola Karin Broström.

Sedan lektor Gagnep redogjort för hur förhållandena numera ligga till, påpekade hon bland annat att ett inläggande en gång för alla inte är nog. Man måste verkställiga regelbundna räkter mot den underhålliga litteraturen. De sammanslutningar, som en gång segrade mot Nick Carter äro fortfarande på vakt. Det gäller att uppmärksamheten ständigt hålles vakna.

Fröken Linder, som trodde på barnens goda smak i grunden, framhöll betydelsen av att det finns rikligt med goda böcker i olika åldern, som göra de sämre slagen överflödiga. Hon talarde om, hur intresserade barnen äro t. ex. av reseskildringar, av litteratur- och konsthistoria — det är just ingen som tror, men sådana arbeten äro mycket efterfrågade, och inte minst i teknisk, hantverk och närstående ämnen. Det finns emellertid för litet att välja på av detta slags böcker, avsedda för ungdom. Likaså tillgängliga böcker i filosofi, som vore läsbära för unga människor just i den ålder då de intressera sig för livets stora frågor, mera än kanske någonsin sedan i hela sitt liv. Biblioteken som sin utvalda läsning ha alltså en synnerligen viktig uppgift att fylla, och det är glädjande att riksdagen i år beviljat höjda anslag till skolbiblioteken. Att de inte arbetat försevärs bevisas bl. a. av, att på varje läskunnigt barn i Stockholm kom i medeltal tio boklån under förra året.

Diskussionen som följde tog också upp veckopressens roll i den litterära smakfördrävningen och många skarpa ord sades om flera av de mest spridda veckotidningarnas låga standard, ihopkomna som de äro mer »vinstbegärliga» som enda motiv. Bland diskussionsinläggen var ett från en representant för tidningskolportörerna, som modigt satte fingret på den ömbla punkten. Han erkläre förförbehållsamt att eftersom allmänheten i stor utsträckning köper det värsta skräp vilja tidningskolportörerna helst sälja detta, därför att de då kunna göra ordentliga förtjänster på en gång. Vi tycker om att bli av med en ordentlig klump i taget. Det församlade mötet skrat-

fade ihållande och hjärtligt, måhända därför att det i någon mån kände sig trättat. Ty vad är det annat än vinstbegärliga som förmår både förlag, realisationer och litteraturfabrikanter att envasis med den dåliga varan. Även om ingen säger det så högt, som den ärlige tidningskolportören gjorde.

In resolution, som anlogs av mötet, beslöt, om hänvändelse till förlagen med begäran om att barn- och ungdomslitteraturen skulle sökas genom experter till förlagens tjänst och att också de klassiska ungdomsböckerna börde få en plats i julsylskynslistans förster. Man krävde vidare att de båda tidningarna Detektiv och Kriminalmagasinet skulle nedläggas och väjande till pressbyrå, Stockholms tidningskolportörers förening och cigarraffärerna att upphöra med att sälja dem, samt till allmänheten att icke vidare köpa dem.

Nu är det hoppas att den ingångsatta skivonen må få följias skvål i Stockholm som i Göteborg, där den samtidigt tagits upp med all kraft. Vad människan en gång har åstadkommit kan hon åstadkomma på nytt och ärorika traditioner förplikta.

Docenten Fil. Dr. Sten Kallenberg skriker om Tvätt-Björn.

Vid undersökning av ett i Örebro den 5 oktober 1930 inkommit prov på tvättmedel »VITA TVÄTT-BJÖRN» kunde jag änyo konstatera, att preparatet ej innehåller vattenglas eller kloravgivande ämnen, har hög tvålhalt samt är så sammansatt att det ej kan verka frätande och skada tvättkläder.

Preparatet uppfyller sålunda till fullo de fordringar, som böra ställas på ett moderat förskottligt tvättmedel. Stockholm den 10 Okt. 1930.

Sten Kallenberg

Tvätta med VITA TVÄTT-BJÖRN

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION: Telefon 182 43. Konvokt. kl. 10-12 f. m. 1-4 e. m. Postg. 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.—, halvår kr. 3.—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS: F text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1931. Zetterlund & Thelander Boktryckeri-A. B.

full valuta endast

då all kaffearom finns kvar

Om Ni köper kaffe i lös vikt, har den bästa aromen försvunnit. Kooperativas paketerade kaffe däremot har all aromen kvar.

Det paketeras, omedelbart sedan det svalnat efter rostningen, i en lufttät dubbelpåse, som kvarhåller den rostningsfräska aromen och skyddar kaffet mot främmande partiklar.

Köp aromrikt, hygieniskt paketerat kaffe — köp

kooperativas kaffe